

Eva Tomášková

eva.tomaskova@law.muni.cz

Katedra finančního práva a národního
hospodářství

Veřejné finance

Důchodový systém

Svěřenecké fondy

- Sociální pojištění
- Zdravotní pojištění
- povinné příspěvky – započítávají se do souhrnné daňové kvóty

Sociální zabezpečení

- řešení důsledků sociálních událostí a rizik a při garanci sociálních jistot
- Sociální událost – vede k tíživé sociální situaci
- Sociální riziko - „sociální události či sociální příhody, které jsou právem známé, a s nimiž právo řadí vznik, změnu či zánik práv a povinností, pomocí nichž lze těmto událostem předejít či je zmírnit nebo překonat tíživou životní situaci způsobenou takovou událostí.“ (Krebs, 1997)
- Sociální jistota - např. právo na vzdělání, právo na ošetření v nemoci
- paradox sociálního zabezpečení

Poplatníci sociálního zabezpečení

- Zaměstnavatelé
- Zaměstnanci
- OSVČ
- Dobrovolní účastníci důchodového pojištění

Nemocenské pojištění

- Nemocenské
- Peněžitá pomoc v mateřství
- Ošetřovné
- Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
- Invalidní důchody

Oblasti sociálního zabezpečení

- Zabezpečení ve stáří
  - starobní, pozůstalostní důchody
- Péče o zdraví, zabezpečení v nemoci a při úrazu, při invaliditě
  - invalidní důchody, nemocenské dávky
- Rodinná politika
  - zabezpečení matek v těhotenství a v mateřství, pomoc rodinám s dětmi, Zabezpečení pozůstalých v případě úmrtí rodinných příslušníků
- Zabezpečení v nezaměstnanosti
- Sociální pomoc (dříve chudinská péče)

Principy sociálního zabezpečení

- univerzalita
  - Každý občan, nezávisle na své profesi, má při vzniku sociální události stejné právo na dávky sociálního zabezpečení
- uniformita
  - Každý subjekt může uplatnit nárok na dávky sociálního zabezpečení podle předem známých pravidel, přičemž tato pravidla jsou pro všechny subjekty stejná
- komplexnost
  - zaopatřit občana v různých situacích, které jsou definovány v zákoně o SZ
- Adekvátnost
  - Každá dávka či služba sociálního zabezpečení je přiměřená zdrojům a sociálním potřebám jedince
- sociální garance
  - Jestliže nastane v životě občana nárok na dávky či služby sociálního zabezpečení, pak je garantováno poskytnutí příslušné dávky či služby
- sociální solidarita
  - v rámci společnosti upřednostňování sociálně potřebnější občané
- sociální spravedlnost
  - Společnost využívá takový systém, který považuje za nejspravedlivější
- participace

Metody sociálního zabezpečení I.

- Sociální pojištění
  - povinné příspěvky
  - princip ekvivalence (zásluhové dávky), princip všeobecnosti a univerzality
  - doplňkem je soukromé pojištění, někdy se státní podporou
- Státní sociální podpora
  - adresné částky
  - hrazeny z daní (není stanovena konkrétní částka, kterou jedinec přispívá)
  - např. přídavky na děti
- Podnikové zaopatření

Metody sociálního zabezpečení II.

- Sociální pomoc
  - hrazeno ze státního rozpočtu a z různých neziskových organizací
  - ve složitých životních situacích, kdy se občan nedokáže sám o sebe postarat, např. nezaměstnanost, úraz
  - princip solidarity, adresné dávky
- Sociální péče
  - realizaci těchto služeb provádí regionální veřejný sektor či soukromé neziskové organizace
- Spoření
  - v rámci dobrovolného smluvního důchodového pojištění

Dávky sociálního zabezpečení I.

- Dávky zásluhové
  - závisí na výši předchozího příjmu
  - princip ekvivalence a princip solidarity
  - pouze peněžní forma (např. náhrady při pracovních úrazech)
- Dávky univerzální (tzv. plošné dávky)
  - nezávisí na předchozím příjmu (porodné)
  - mohou mít formu peněžní i naturální (např. ve zdravotnictví)

Dávky sociálního zabezpečení II.

- Dávky individualizované (tzv. adresné dávky)
  - poskytovány dle určitého kritéria potřebným občanům v individuální výši
- Dávky kombinované
  - kombinace zásluhových a univerzálních dávek, např. starobní důchody
  - posilovat zásluhovou složku

Financování sociálního zabezpečení

- Přímé
  - povinné příspěvky + část daňového výnosu
  - dávky sociálního zabezpečení
- Nepřímé
  - daňové úlevy u individuálních důchodových daní a důchodových daní korporací
  - daňové výdaje
- Prostředky na financování sociální zabezpečení
  - v parafiskálním mimorozpočtovém fondu sociálního zabezpečení
  - ve veřejných rozpočtech
- Sociální kvóta

Systemy financování sociálního zabezpečení I.

- Průběžné financování
  - Příčiny deficitnosti tohoto systému:
  - Demografické příčiny (stárnutí obyvatel, nízká porodnost)
  - Rozsáhlý sociální program (široká „nabídka“ dávek sociálního zabezpečení)
  - Potřeba valorizace dávek
  - Růst nákladů institucí poskytujících služby sociálního zabezpečení
  - Růst povinných příspěvků na sociální zabezpečení, což má za důsledek:
    - Snižování čisté mzdy zaměstnanců
    - Zvyšování nezaměstnanosti
  - Nízká tvorba nových pracovních míst
  - Malé domácí úspory
  - Vládní populismus

Systemy financování sociálního zabezpečení II.

- Kapitálové financování
  - kapitalizovaný fond sociálního zabezpečení na pojišťovacím principu
  - respektuje princip ekvivalence a zásluhovosti
  - stát dohlíží nad hospodařením těchto pojišťoven a vymezuje způsoby zhodnocení
  - posiluje odpovědnost jednotlivce a stimuluje jej ke spoření na stáří (příspěvky ze státního rozpočtu, daňové výhody)

Vícepilířový systém financování sociálního zabezpečení

- Veřejný pilíř
  - minimální prostředky na stáří a případná rizika
    - všeobecný program zdravotní péče,
    - všeobecný program sociální pomoci,
    - univerzální dávky soc. zabezpečení,
    - státem garantovaná min. výše starobního důchodu,
    - povinné pojištění
  - princip neekvivalence a solidarity
  - průběžný systém financování (povinné příspěvky, dávky)
- Povinný soukromý pilíř
  - povinné spoření občanů v kapitalizovaném fondu pojišťovny
  - odluka sociálního zabezpečení od státu a zrušení mezigeneračního přerozdělování
  - princip ekvivalence (zásluhové dávky)
- Dobrovolný soukromý pilíř
  - dobrovolné soukromé pojištění
  - princip ekvivalence a jsou používány zásluhové dávky

Situace v ČR v oblasti SZ

- Sociální zabezpečení je příjmem SR (Ministerstvo práce a sociálních věcí) odděleně se sleduje pouze část plynoucí na důchodové pojištění.
- Metody sociálního zabezpečení:
  - sociální pojištění
  - sociální péče
  - sociální pomoc
- Oblasti sociálního zabezpečení:
  - Důchodové pojištění
  - Nemocenské pojištění (včetně pojištění pro případ mateřství a invalidity)
  - Pojištění v nezaměstnanosti
  - Péče o rodinu
  - Sociální péče, tzv. záchranná sociální síť (např. péče o opuštěné děti, hendikepované občany apod.)
  - Zdravotní pojištění (dostupnost základní zdravotní péče)
- Princip ekvivalence v kombinaci s principem solidarity

Sazby pojistného v ČR

Pojistné	2008	2009	2010	2011	2019
Zaměstnanec	8 %	6,5 %	6,5 %	6,5%	6,5 %
Nemocenské pojištění	1,1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Důchodové pojištění	6,5 %	6,5 %	6,5 %	6,5 %	6,5 %
Príspevek na státní politiku zaměstnanosti	0,4 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Zaměstnavatel	26 %	25 %	25 %	25 %	24,8 %
Nemocenské pojištění	3,3 %	2,3 %	2,3 %	2,3 %	2,1 %
Důchodové pojištění	21,5 %	21,5 %	21,5 %	21,5 %	21,5 %
Príspevek na státní politiku zaměstnanosti	1,2 %	1,2 %	1,2 %	1,2 %	1,2 %
OSVČ	29,6 %	29,2 %	29,2%	29,2%	29,2 %
Nemocenské pojištění	4,4 %	1,4 %	1,4 %	2,3 %	2,1 %
Důchodové pojištění a státní politiku zaměstnanosti	29,6 %	29,2 %	29,2 %	29,2 %	29,2 %

RADEJI NA TO ŠARPNĚTE, AŽ JSME CO NEJDÁL, KOLEGO... OČEKÁVAT ZMĚNU JE
JEDNA VĚC A DOMLUVIT SE NA TOM KTEROU, JE VĚC DRUHÁ...

Třípilířový systém financování důchodového zabezpečení

- Veřejný pilíř (I. pilíř)
  - průběžné financování
  - povinné odvody zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ
- Kapitálový pilíř (II. pilíř)
  - kooperace s I. pilířem, individuální rozhodnutí
  - odvod 5 % z hrubé mzdy
    - 3 % z prvního pilíře (místo 28 % jen 25 % HM)
    - 2 % z HM navíc
  - vyplácení v důchodovém věku
- Dne 1. 1. 2016 nabyly platnost zákon č. 376/2015 Sb., o ukončení důchodového spoření a zákon č. 377/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ukončení důchodového spoření účinnosti
  - Vyplacení naspořených prostředků do konce roku 2016
  - Zbylé prostředky byly převedeny na účet správce pojistného

Třípilířový systém financování důchodového zabezpečení

- Dobrovolný soukromý pilíř (III. pilíř)
  - dřívější penzijní pojištění
  - daňové zvýhodnění – sleva na dani z příjmů - až 12 000,- Kč ročně – do konce roku 2016
  - státní podpora – měsíční

Vlast. Přísp.	100 Kč	200 Kč	300 Kč	400 Kč	500 Kč	600 Kč	700 Kč	800 Kč	900 Kč	1000 Kč
Státní přísp.	0 Kč	0 Kč	90 Kč	110 Kč	130 Kč	150 Kč	170 Kč	190 Kč	210 Kč	230 Kč

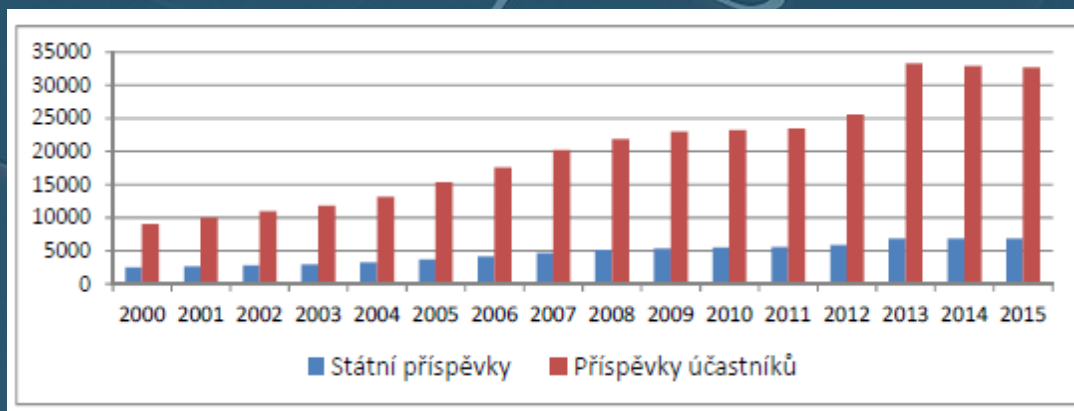

Třípilířový systém financování důchodového zabezpečení

- Změny po ukončení II. pilíře:
  - umožnění vstupu do systému i pro děti a uvolnění některých investičních limitů za účelem umožnění vyššího zhodnocení prostředků účastníků
  - Penze vyplácená po dobu delší než 10 let se tedy stejně jako doživotní penze osvobozuje od daně z příjmů. Rovněž se tato změna vztahuje i na penze z penzijního připojištění se státním příspěvkem a soukromého životního pojištění.
  - od roku 2017 zvýšení daňové podpory
    - Nově je nejvýhodnější měsíční úložka 3 000 korun. K první tisícovce stát přidá příspěvek 230 korun (stejná výše). Nyní však je možné odečíst z daňového základu 2 000 korun měsíčně.
    - Kolik lze ušetřit:
      - měsíční příspěvek klienta 3 000 Kč
      - roční příspěvek 36 000 Kč
      - od daňového základu lze odečíst 24 000 Kč
      - daňová úspora $24\,000 \times 15\% = 3\,600$ Kč

Vývoj výše státních příspěvků a příspěvků účastníka na penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření v ČR

Pramen: Škoda, M. Veřejné výdaje na důchodový systém v ČR - možná zlepšení

[Tax - Social security contributions - OECD Data](https://data.oecd.org/tax/social-security-contributions.htm#indicator-chart)
<https://data.oecd.org/tax/social-security-contributions.htm#indicator-chart>

Vývoj počtu poplatníků pojistného na důchodce v ČR

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
počet poplatníků na důchodce	1,83	1,86	1,88	1,91	1,86	1,75	1,75	1,75	1,74	1,75
počet poplatníků na starobního důchodce	2,47	2,51	2,53	2,56	2,49	2,20	2,15	2,14	2,13	2,13

Pramen: Škoda, M. Veřejné výdaje na důchodový systém v ČR - možná zlepšení

	2015	2016	2017	2018	2019
Počet důchodců	2 873 953	2 892 469	2 895 963	2 896 973	2 897 527
<i>z toho: počet starobních důchodců</i>	<i>2 376 883</i>	<i>2 395 382</i>	<i>2 403 933</i>	<i>2 410 080</i>	<i>2 414 814</i>
Počet poplatníků	5 104 477	5 173 257	5 296 284	5 340 998	5 341 251
Počet poplatníků na jednoho důchodce	1,78	1,79	1,83	1,84	1,84
<i>z toho: počet poplatníků na jednoho starobního důchodce</i>	<i>2,15</i>	<i>2,16</i>	<i>2,20</i>	<i>2,22</i>	<i>2,21</i>

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení.

Pramen: Stanovisko Nejvyššího kontrolního úřadu k návrhu státního závěrečného účtu České republiky za rok 2019

Vývoj výdajů na dávky důchodového pojištění v ČR

- v mil. Kč

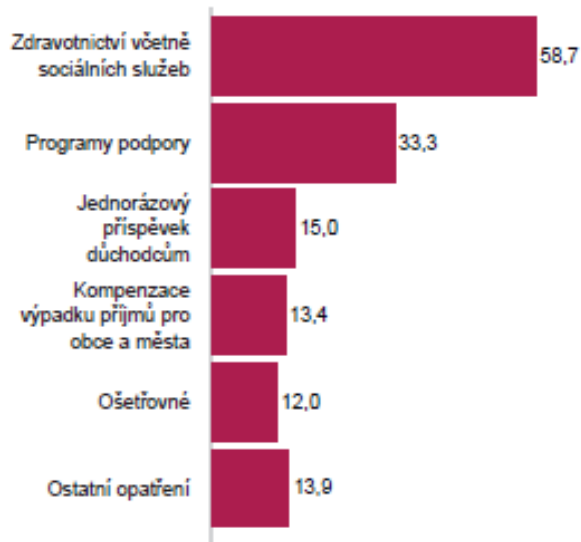
- % na celkových výdajích

Vývoj výdajů na dávky důchodového pojištění v ČR

146,3
mld. Kč

Opatření na straně výdajů
(v mld. Kč)

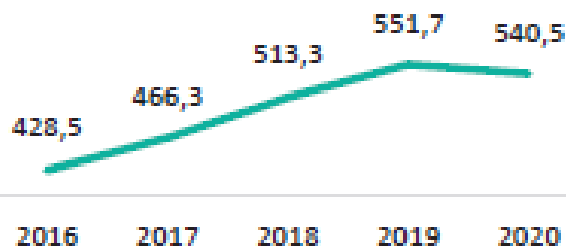
Tabulka č. 21 – Výdaje na sociální dávky v letech 2017–2020 (v mld. Kč)

Položka	Meziroční změna				Absolutní výše v roce 2020
	2017	2018	2019	2020	
Dávky důchodového pojištění	15,42	19,45	37,73	47,99	519,57
Rodičovský příspěvek	0,36	1,97	-0,49	14,05	38,55
Příspěvek na péči	2,07	0,89	3,75	3,33	33,09
Nemocenské	1,33	4,42	4,05	6,15	33,06
Ošetřovné	0,22	0,23	0,09	9,72	11,44
Podpory v nezaměstnanosti	-0,40	-0,31	0,60	2,41	10,52
Sociální dávky celkem	16,82	26,59	45,57	85,21	687,29

Zdroj: Integrovaný informační systém Státní pokladny.

S platností od začátku roku se zvýšila základní výměra všech důchodů o 220 Kč na 3 490 Kč a procentní výměra o 5,2 %. **V roce 2020 bylo nad rámec zákonné valorizace provedeno u všech důchodů zvýšení procentní výměry o 151 Kč a ke konci roku byl ještě poskytnut mimořádný jednorázový příspěvek důchodcům ve výši 5 000 Kč.** Kvůli těmto skutečnostem přesáhly dávky důchodového pojištění poprvé v historii půlbiliónovou hranici a dosáhly 519,57 mld. Kč. Jelikož je důchodový systém ČR silně závislý na vývoji hospodářského cyklu, který v roce 2020 skončil recesí, došlo k poklesu jeho příjmů a **hospodaření důchodového systému skončilo deficitem 40,55 mld. Kč.** Po dvou letech kladného výsledku hospoda-

Vývoj inkasa pojistného (v mld. Kč)

Pramen: Stanovisko Nejvyššího kontrolního úřadu k návrhu státního závěrečného účtu České republiky za rok 2020

Vývoj výdajů na dávky důchodového pojištění v ČR

Z DEMOGRAFICKÝCH PROJEKČÍ A ZPRÁV ČSÚ JE PATRNÉ, ŽE DŮCHODOVÝ SYSTÉM JE V ČR DLOUHODOBĚ NEUDRŽITELNÝ. EKONOMIKA SE V ROCE 2020 PROPADLA DO RECESE A HOSPODAŘENÍ DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU SE VÝRAZNĚ ZHORŠILO. JEDNÍM Z KROKŮ PRO ZAJIŠTĚNÍ DLOUHODOBÉ UDRŽITELNOSTI VEŘEJNÝCH FINANČÍ JE ÚPRAVA DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU A S TÍM SPOJENÁ ZMĚNA SLOŽENÍ MANDATORNÍCH VÝDAJŮ.

Ministerstvo financí zařadilo do seznamu opatření proti šíření pandemie i výdaje, které dle NKÚ s pandemií nesouvisí (jednorázový příspěvek důchodcům, oddlužení vybraných nemocnic, navýšení prostředků na minimalizaci dopadů v lesnictví a zemědělství, zvýšení dotace Podpůrnému a garančnímu rolnickému a lesnickému fondu, a.s. na zajištění potravinové soběstačnosti, navýšení základního kapitálu společnosti PRISKO, a.s. v souvislosti s OKD nebo navýšení prostředků na platy pracovníků Vězeňské služby ČR, Celní správy ČR, vojáků či bezpečnostních sborů). **Po vyloučení těchto výdajů by se výše podpory snížila o 28,1 mld. Kč a činila by dle pokladního plnění 118,19 mld. Kč, což by bylo pouze 6,4 % všech výdajů státního rozpočtu.**

Délka pobírání starobního důchodu v ČR

Rok	Průměrná délka pobírání starobního důchodu
2002	20,7 let
2004	21,3 let
2006	21,7 let
2008	22,3 let
2010	22,8 let
2012	23,3 let
2014	23,6 let

Rok	Roční výdaje na důchody (miliard korun)
2002	210
2004	227
2006	261
2008	306
2010	340
2012	368
2014	376

Pramen: Důchodová reforma [2. 10. 2016]. Dostupné z:
<http://www.duchodovareforma.cz/duchodovy-system-2/neudrzitelny-i-pilir-ceskeho-duchodoveho-systemu/>

Věk odchodu do důchodu v ČR

Věk odchodu do důchodu														
R_n (rok narození)	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954
muži	61	61+2	61+4	61+6	61+8	61+10	62	62	62	62	62	62	62	62
ženy	bezdětné	58	58+4	58+8	59	59+4	59+8	60	60+4	60+8	61	61	61	61
	1 dítě	56+8	57	57+4	57+8	58	58+4	58+8	59	59+4	59+8	60	60	60
	2 děti	55+4	55+8	56	56+4	56+8	57	57+4	57+8	58	58+4	58+8	59	59
	3-4 děti	54	54+4	54+8	55	55+4	55+8	56	56+4	56+8	57	57+4	57+8	58
	5 a více	53	53	53+4	53+8	54	54+4	54+8	55	55+4	55+8	56	56+4	56+8

Pramen: <http://www.mesec.cz/texty/starobni-duchod/>

Důchodový věk postupně zvyšuje až na 65 let pro muže a pro ženy, které:

nevychovaly žádné dítě nebo

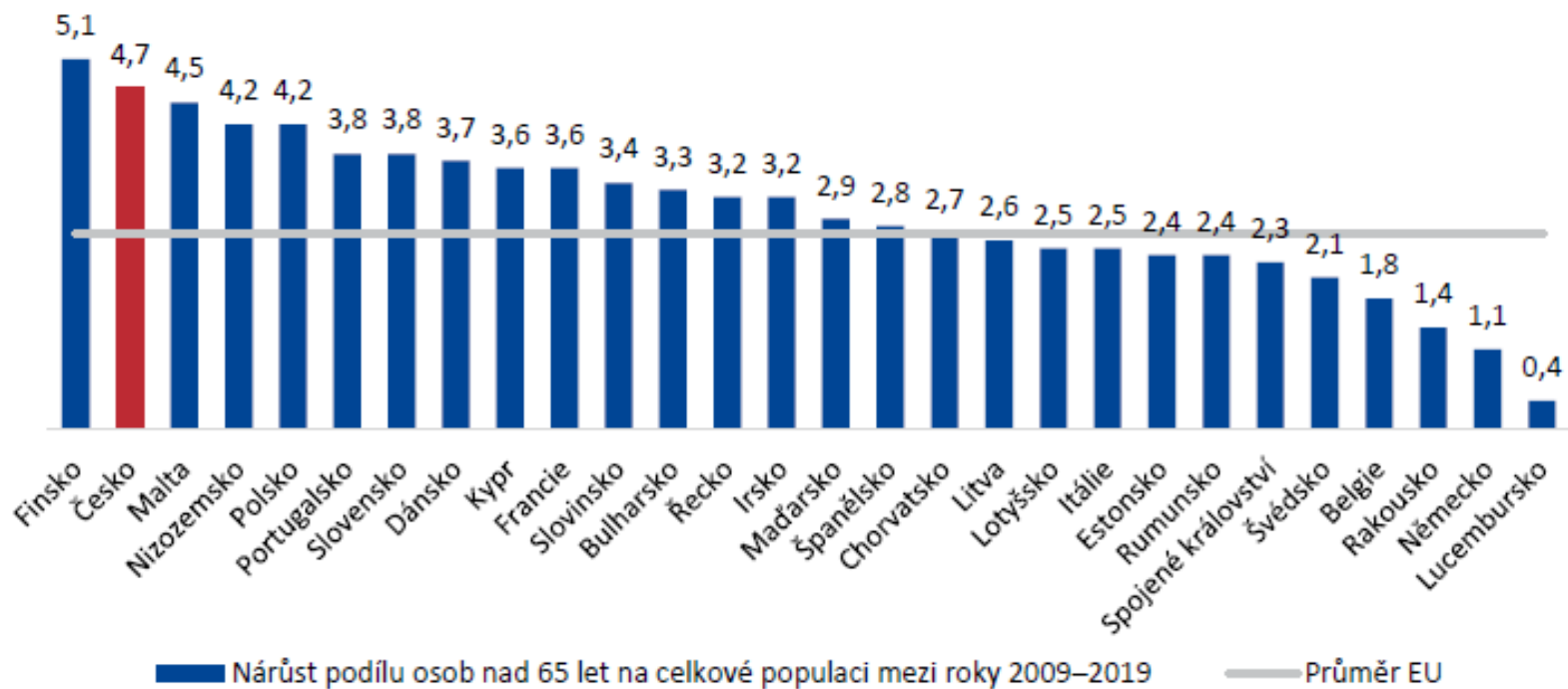
vychovaly jedno dítě,

a dále na věk 62 až 64 let u ostatních žen podle počtu vychovaných dětí, tedy na důchodový věk stanovený pro pojištěnce narozené po roce 1968

Potřebná doba pojištění se postupně prodlužuje na 35 let

Růst počtu osob nad 65 let v EU

Graf č. 20 – Nárůst podílu osob nad 65 let mezi roky 2009–2019 v zemích EU (v p. b.)

Pramen: Stanovisko Nejvyššího kontrolního úřadu k návrhu státního závěrečného účtu České republiky za rok 2019

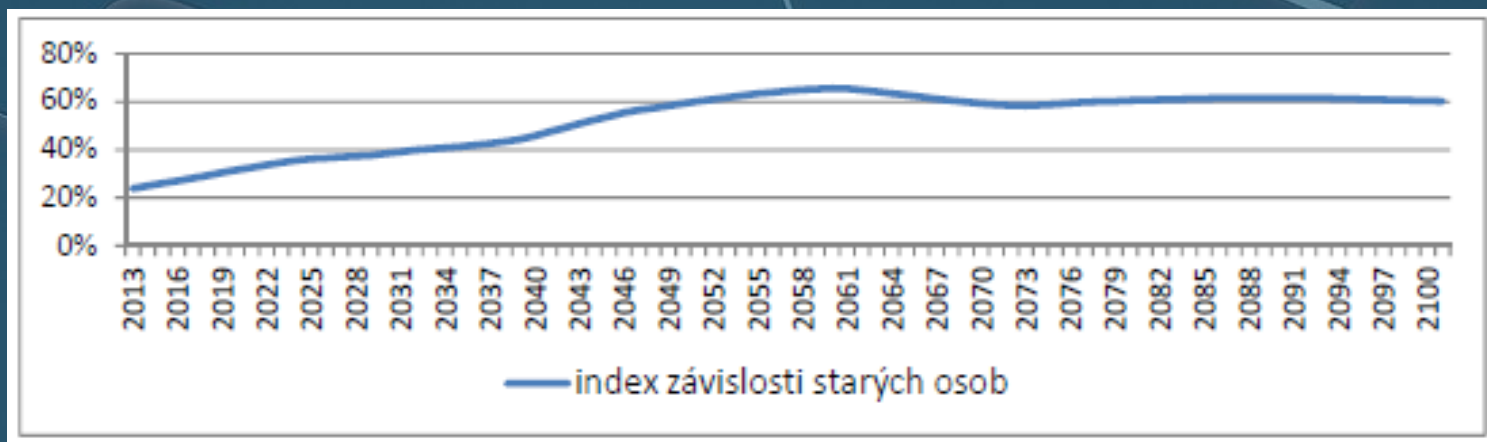

Věk odchodu do důchodu

Stát	Muži	Ženy	Stát	Muži	Ženy
Belgie	65	63	Malta	61	60
Dánsko	67	67	Německo	65	65
Estonsko	63	59,5	Nizozemí	65	65
Finsko	65	65	Norsko	67	67
Francie	60	60	Polsko	65	60
Irsko	66	66	Portugalsko	65	65
Island	67	67	Rakousko	65	60
Itálie	65	60	Řecko	65	65
Kypř	65	65	Slovensko	62	62
Lichtenštejnsko	64	64	Slovinsko	63	61
Litva	62,5	59,5	Španělsko	65	65
Lotyšsko	62	62	Švédsko	65	65
Lucembursko	65	65	Švýcarsko	65	64
Maďarsko	62	62	Velká Británie	65	60

Pramen: Měsíc.cz. [2. 10. 2014]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/kdy-pujdou-evropane-do-penze-v-letosnim-roce/>

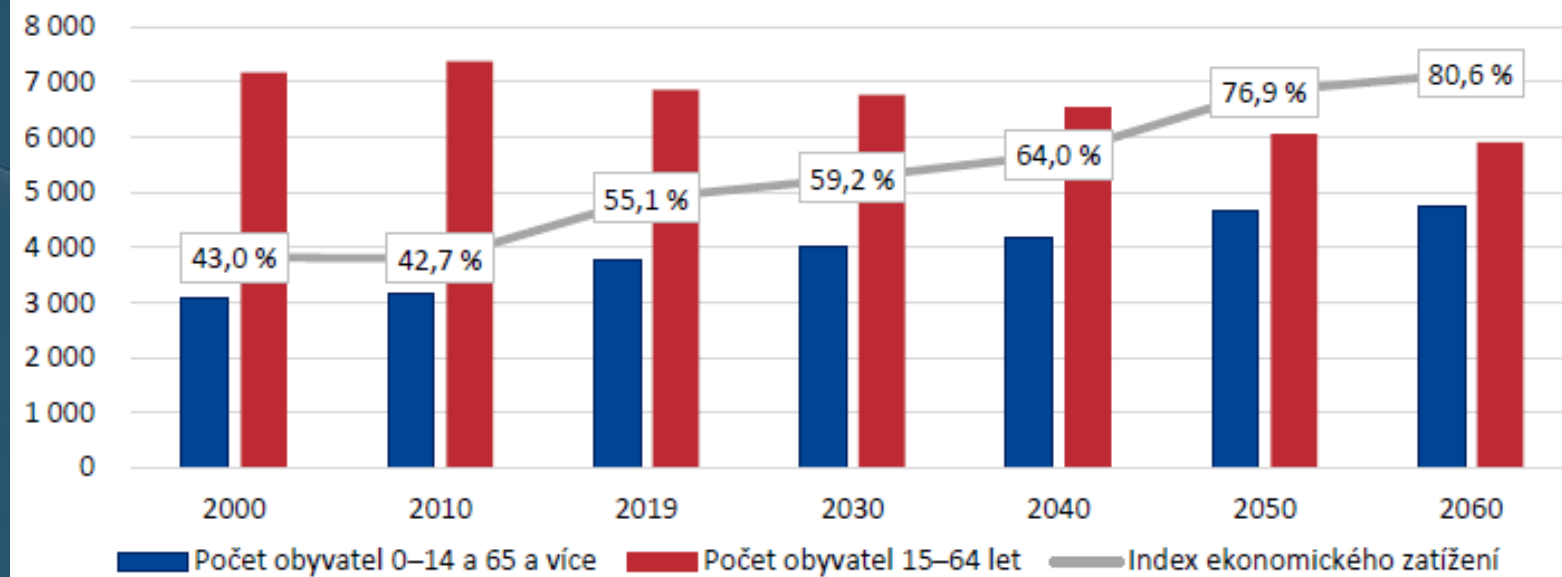
Vývoj indexu závislosti starých osob v ČR

Pramen: Škoda, M. Veřejné výdaje na důchodový systém v ČR - možná zlepšení

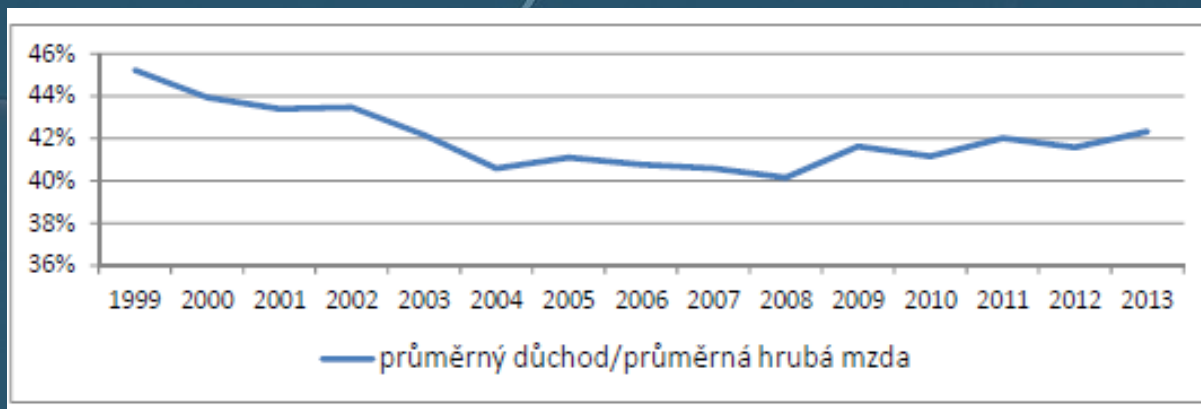
Vývoj ekonomického zatížení

Graf č. 21 – Počet obyvatel ČR dle jednotlivých kategorií a index ekonomického zatížení v letech 2000–2060 (v tis. osob, v %)

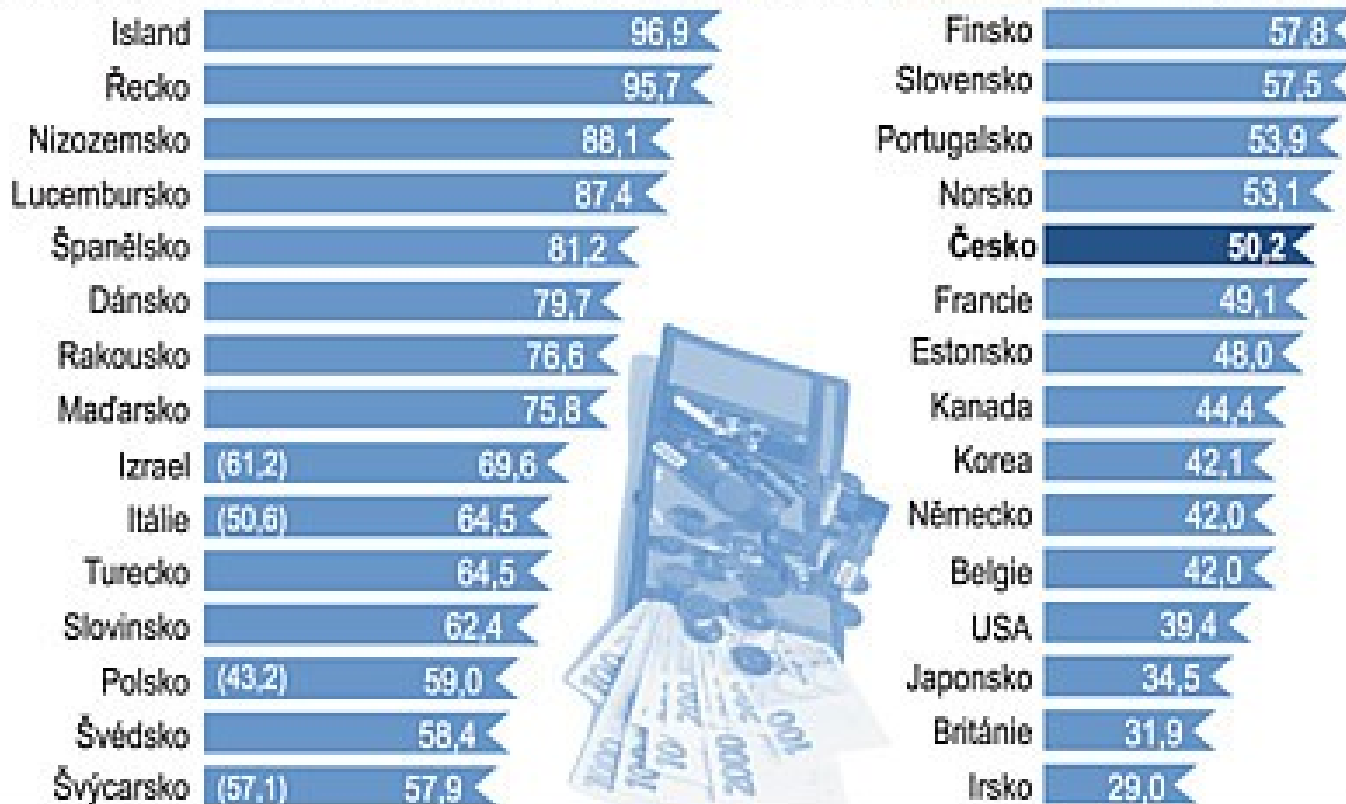
Pramen: Stanovisko Nejvyššího kontrolního úřadu k návrhu státního závěrečného účtu České republiky za rok 2019

Vývoj poměru průměrného důchodu k průměrné hrubé mzdě v ČR

Pramen: Škoda, M. Veřejné výdaje na důchodový systém v ČR - možná zlepšení

POMĚR DŮCHODU K PRŮMĚRNÉMU VÝDĚLKU v zemích OECD v procentech

zdroj: OECD

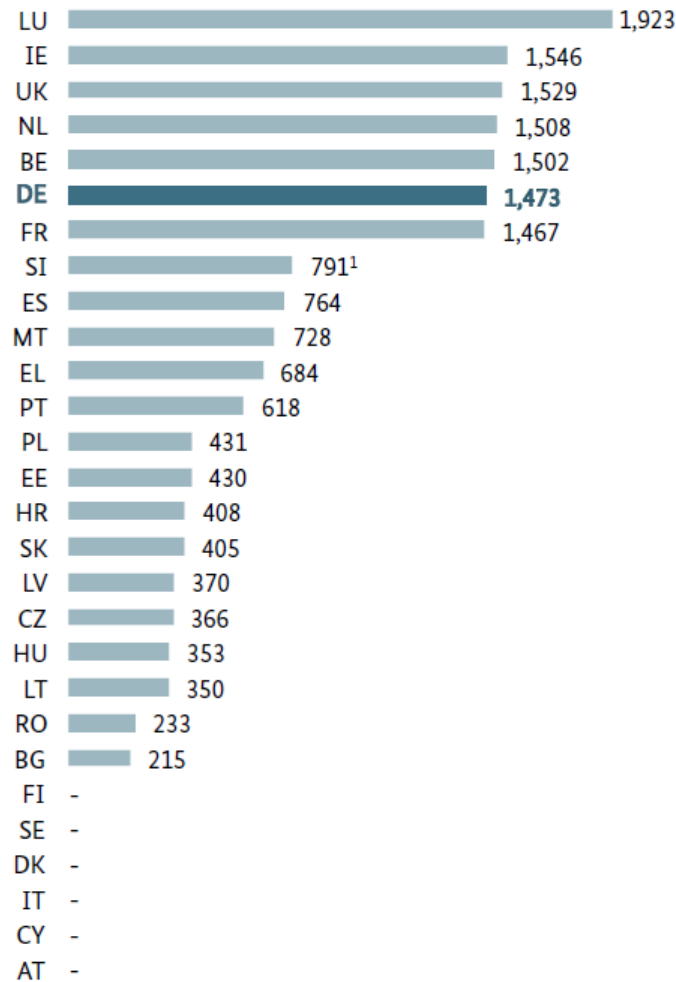
ženy (u zemí, ve kterých se hodnoty u mužů liší)

ČTK

Pramen: Rozdíl mezi penzí a platem je v ČR větší než u sousedů. Novinky.cz [2. 10. 2014]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/262195-rozdil-mezi-penzi-a-platem-je-v-cr-vetsi-nez-u-sousedu.html>

Minimum wage in the EU 2016

in EUR per month

¹ Value for 2015, data for 2016 not available

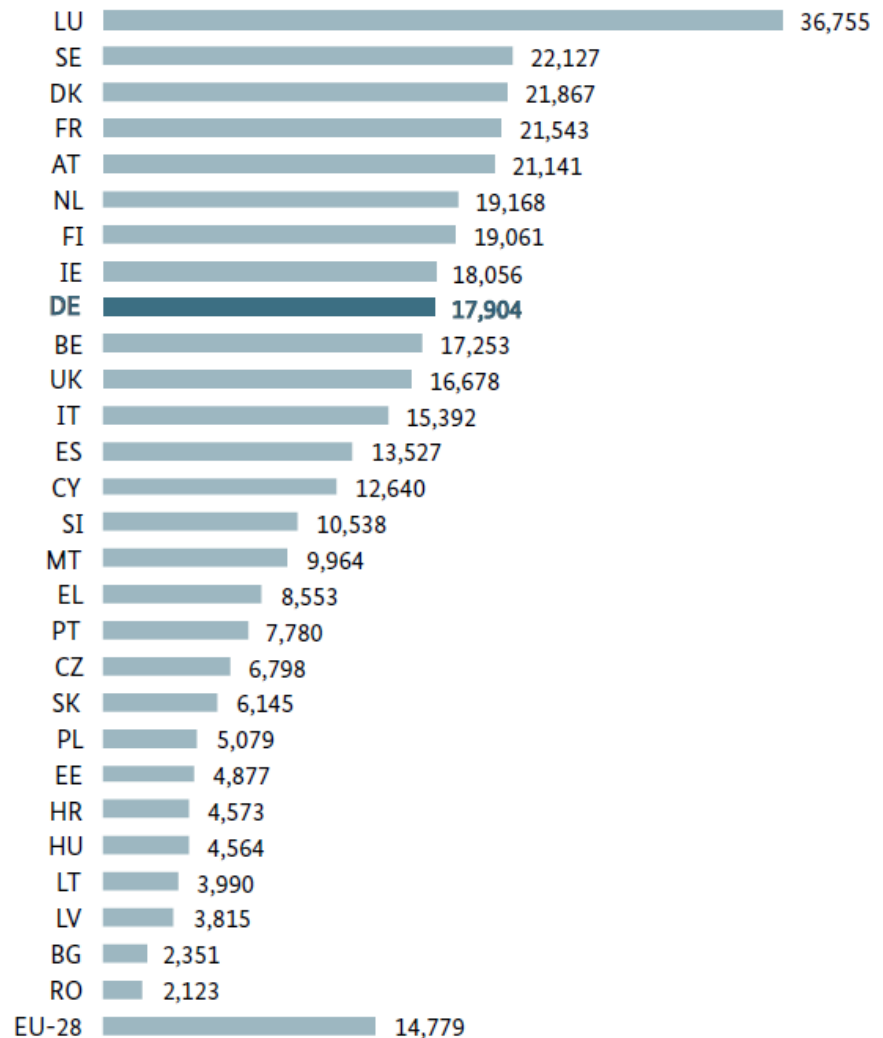
- = This country has not established a minimum wage

Data as of June 2016

Source: Eurostat

Average income of seniors over 65 in 2013

Per head of population (EUR, constant 2005 prices)

Data as of June 2016

Source: Eurostat

INVESTOVAT DO VLASTNÍHO VZDĚLÁNÍ JE DOBRÁ INVESTICE, ALE INVESTICE DO CIZÍ
HLOUPOSTI JE MĚNĚ RIZIKOVÁ

Total investment of pension funds in the OECD (% of GDP)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
OECD countries											
Australia	78,0	87,1	106,1	93,3	82,2	89,3	92,3	91,0	102,0	109,5	118,7
Austria	4,6	4,8	4,7	4,3	4,9	5,2	4,8	5,1	5,7	5,8	6,1
Belgium	4,3	4,1	4,3	3,2	4,0	3,6	4,1	4,5	5,0	5,7	5,8
Canada	56,4	61,4	60,7	49,9	58,7	63,1	61,8	65,5	70,9	76,3	83,4
Chile	55,6	57,5	61,0	49,8	62,0	62,6	58,0	60,1	62,2	68,1	69,6
Czech Republic	3,8	4,2	4,4	4,8	5,5	5,9	6,2	6,8	7,3	8,0	8,3
Denmark	32,9	31,6	31,6	45,9	41,9	48,3	48,4	48,5	41,7	48,0	44,9
Estonia	2,6	3,5	4,4	4,5	6,7	7,3	6,8	8,2	9,3	11,0	12,8
Finland (1)	65,7	69,0	68,1	58,2	73,5	79,1	42,4	45,4	48,4	50,7	49,4
France	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6
Germany	4,1	4,2	4,6	4,6	5,3	5,4	5,5	6,1	6,1	6,7	6,6
Greece (2)	..	..	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,6	0,6
Hungary (3)	8,3	9,6	10,8	9,5	13,0	14,7	3,8	3,9	3,9	4,1	4,1
Iceland	113,9	124,9	123,3	108,5	115,1	121,8	126,3	136,4	142,7	146,6	149,6
Ireland	45,8	47,4	43,9	33,9	42,6	45,4	41,6	46,0	51,0	57,0	54,0
Israel	29,4	29,2	30,3	39,4	43,6	45,4	45,9	48,3	50,2	54,6	54,5
Italy	2,7	2,9	3,1	3,3	4,0	4,4	4,7	5,4	6,0	6,7	6,9
Japan	30,8	30,2	28,7	28,6	30,2	29,2	29,9	30,5	30,9	32,3	32,0
Korea	1,6	2,6	2,7	2,8	3,3	3,7	4,1	4,9	6,0	7,3	8,2

Pramen: Global pension statistics [2. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/finance/private-pensions/globalpensionstatistics.htm>

Total investment of pension funds in the OECD (% of GDP)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
OECD countries											
Latvia	0,4	0,4	0,4	0,4	0,7	0,9	0,8	0,9	1,0	1,2	1,4
Luxembourg (4)	1,1	1,1	1,0	1,0	2,3	2,0	2,0	2,1	2,1	3,0	2,8
Mexico (5)	8,8	10,0	9,9	10,0	11,7	12,6	12,7	14,1	14,7	15,6	15,6
Netherlands	113,6	116,0	126,0	104,9	110,1	120,4	126,9	144,4	148,7	159,3	178,4
New Zealand	11,4	12,4	11,5	10,4	11,6	14,0	15,4	16,3	18,5	19,9	22,2
Norway	6,6	6,6	6,8	5,9	7,2	7,5	7,2	7,4	8,1	8,8	9,6
Poland (6)	8,7	11,1	11,9	10,9	13,3	15,4	14,6	16,8	18,3	8,8	8,0
Portugal (7)	12,0	12,7	12,7	11,3	12,5	11,0	7,5	8,6	8,9	10,1	10,1
Slovak Republic (8)	0,5	2,4	3,6	4,6	6,2	7,2	8,2	9,4	9,7	10,5	10,3
Slovenia	1,2	1,6	1,8	1,9	2,5	3,0	3,2	3,6	3,9	4,2	4,3
Spain	7,1	7,3	8,0	7,0	7,9	7,8	7,8	8,3	9,0	9,6	9,6
Sweden (9)	8,5	8,7	8,1	6,9	7,8	9,0	8,8	10,1	9,2	9,3	8,9
Switzerland	106,9	108,4	105,6	90,1	102,0	102,5	101,1	107,8	113,4	121,0	123,0
Turkey	0,7	0,7	1,2	1,5	2,3	2,4	4,1	3,8	4,8	5,5	5,5
United Kingdom	74,8	79,5	76,2	63,8	75,7	82,9	89,2	96,3	98,4	98,2	97,4
United States	74,2	76,4	77,3	59,0	69,2	73,8	71,0	73,8	82,3	82,1	79,4

Pramen: Global pension statistics [2. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/finance/private-pensions/globalpensionstatistics.htm>

Čistý náhradový poměr při odchodu do důchodu v zemích OECD za rok 2015 (u mzdy ve výši 50 % průměrné mzdy)

Země	Náhradový poměr (v %)
<i>Dánsko</i>	<i>103</i>
<i>Nizozemí</i>	<i>101</i>
<i>Lucembursko</i>	<i>98</i>
<i>Turecko</i>	<i>98</i>
Česko	93
<i>Rakousko</i>	<i>92</i>
<i>Island</i>	<i>91</i>
<i>Maďarsko</i>	<i>90</i>
<i>Španělsko</i>	<i>89</i>
<i>Portugalsko</i>	<i>88</i>
<i>Austrálie</i>	<i>85</i>
<i>Slovensko</i>	<i>84</i>
<i>Itálie</i>	<i>82</i>
<i>Nový Zéland</i>	<i>81</i>
<i>Norsko</i>	<i>80</i>
<i>Izrael</i>	<i>77</i>
<i>Estonsko</i>	<i>76</i>

Čistý náhradový poměr při odchodu do důchodu v zemích OECD za rok 2015 (u mzdy ve výši 50 % průměrné mzdy)

Země	Náhradový poměr (v %)
<i>Irsko</i>	70
<i>Velká Británie</i>	69
<i>Francie</i>	67
<i>Řecko</i>	67
<i>Finsko</i>	67
<i>Korea</i>	64
<i>Belgie</i>	64
<i>Švédsko</i>	64
<i>Kanada</i>	63
<i>Švýcarsko</i>	61
<i>Slovinsko</i>	61
<i>USA</i>	54
<i>Polsko</i>	54
<i>Německo</i>	53
<i>Japonsko</i>	53
<i>Chile</i>	45
<i>Mexiko</i>	36

Pokladní plnění státního rozpočtu (mld. Kč)

	Schválený rozpočet 2015	Skutečnost k 30.11.2015	Plnění v %
5. Pojistné na SZ, příspěvek na státní pol. zaměstnanosti	400,67	366,51	91,5
5.1. Pojistné na důchodové pojištění	356,37	325,89	91,4
Sociální dávky*****)	512,64	455,99	89,7
- důchody	394,43	354,25	90,6
- prostředky na podpory v nezaměstnanosti	10,98	7,66	72,6
- ostatní sociální dávky	67,7	59,73	87,7
- dávky státní sociální podpory	39,54	34,36	88,6

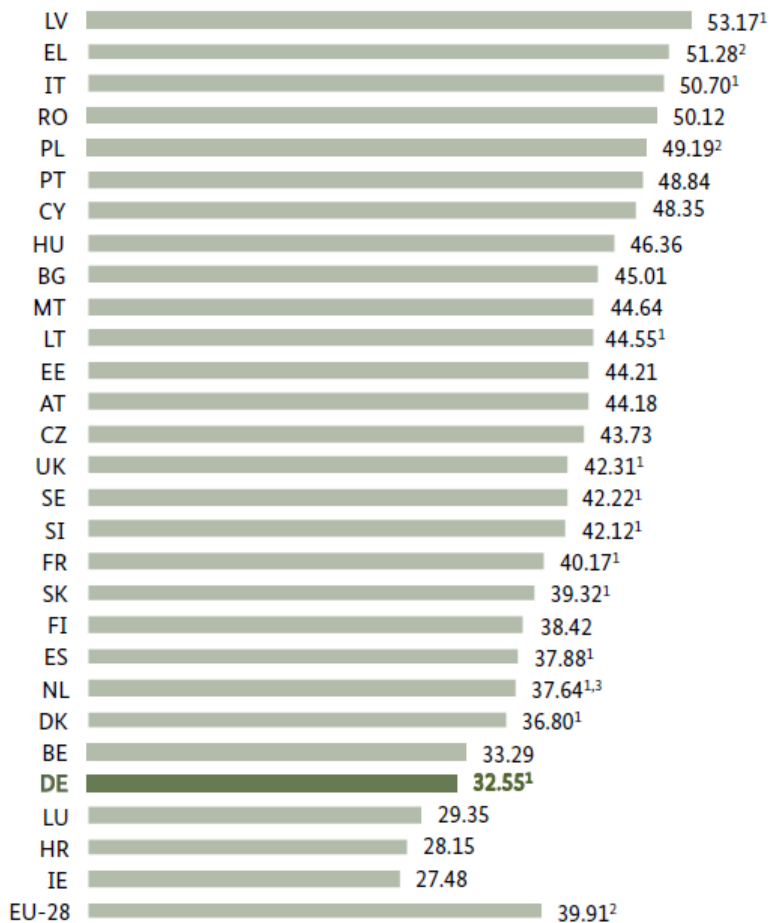
Zdroj: Ministerstvo financí [cit. 3. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2015/pokladni-plneni-leden-listopad-2015-23200>

Aktuální data: Tabulka – Měsíční pokladní plnění 2-2022:

<https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2022/pokladni-plneni-sr-46696>

Social benefits by function 2013: Old age

% of total benefits

¹ Provisional value, ² Provisional value for 2012, data for 2013 not available

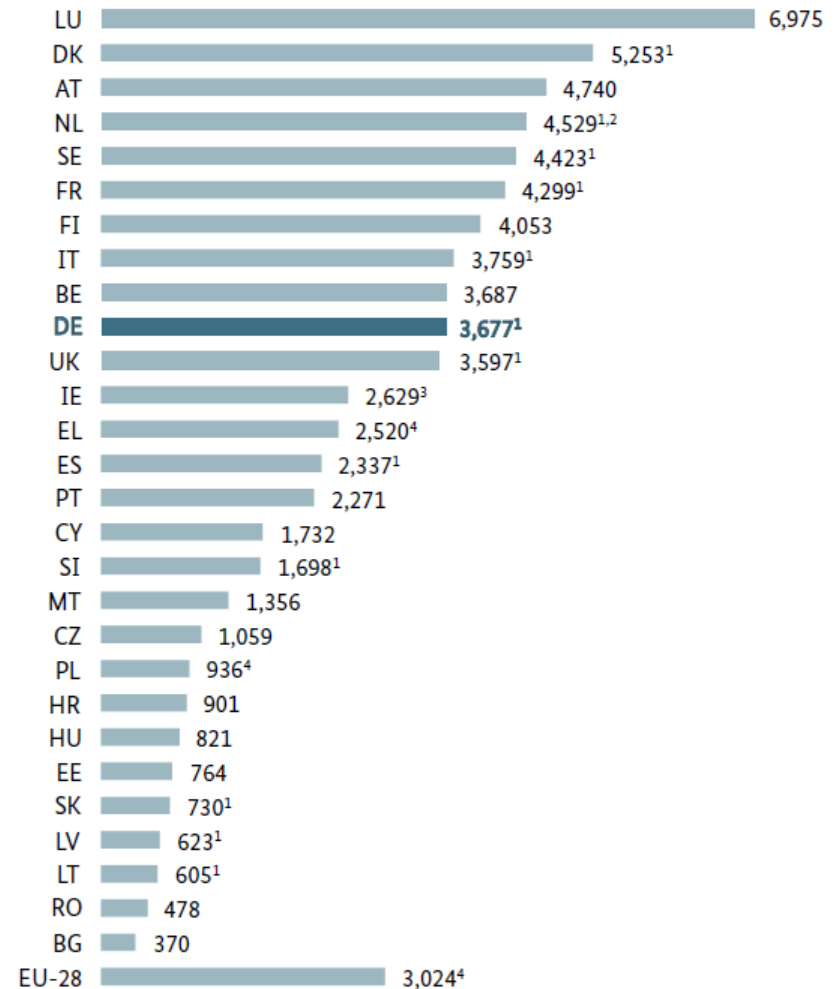
³ Break in series

Data as of June 2016

Source: Eurostat

Expenditures for pensions 2013

Per head of population (EUR, constant 2005 prices)

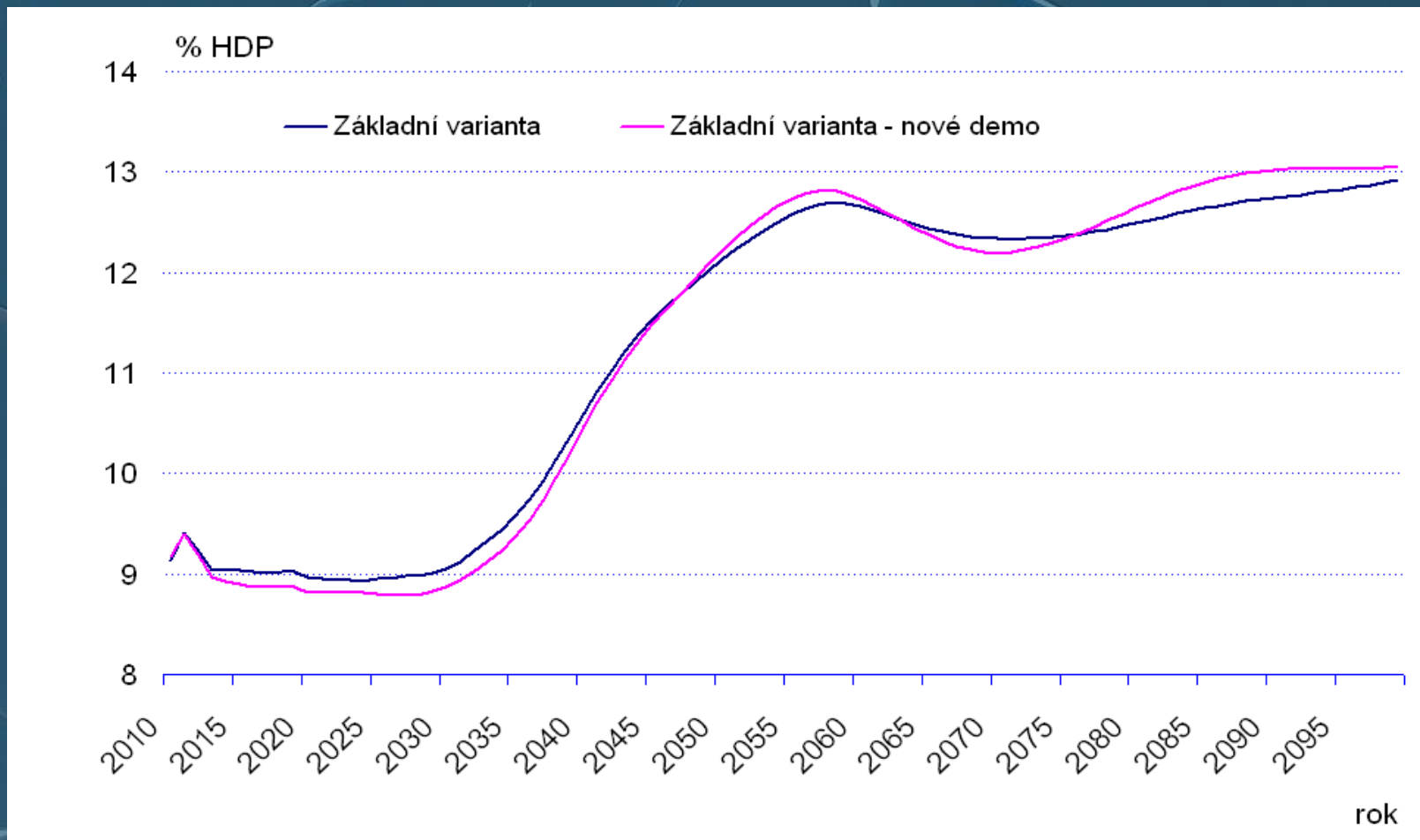
¹ Provisional value, ² Break in series, ³ Value for 2012, data for 2013 not available

⁴ Provisional value for 2012, data for 2013 not available

Data as of June 2016

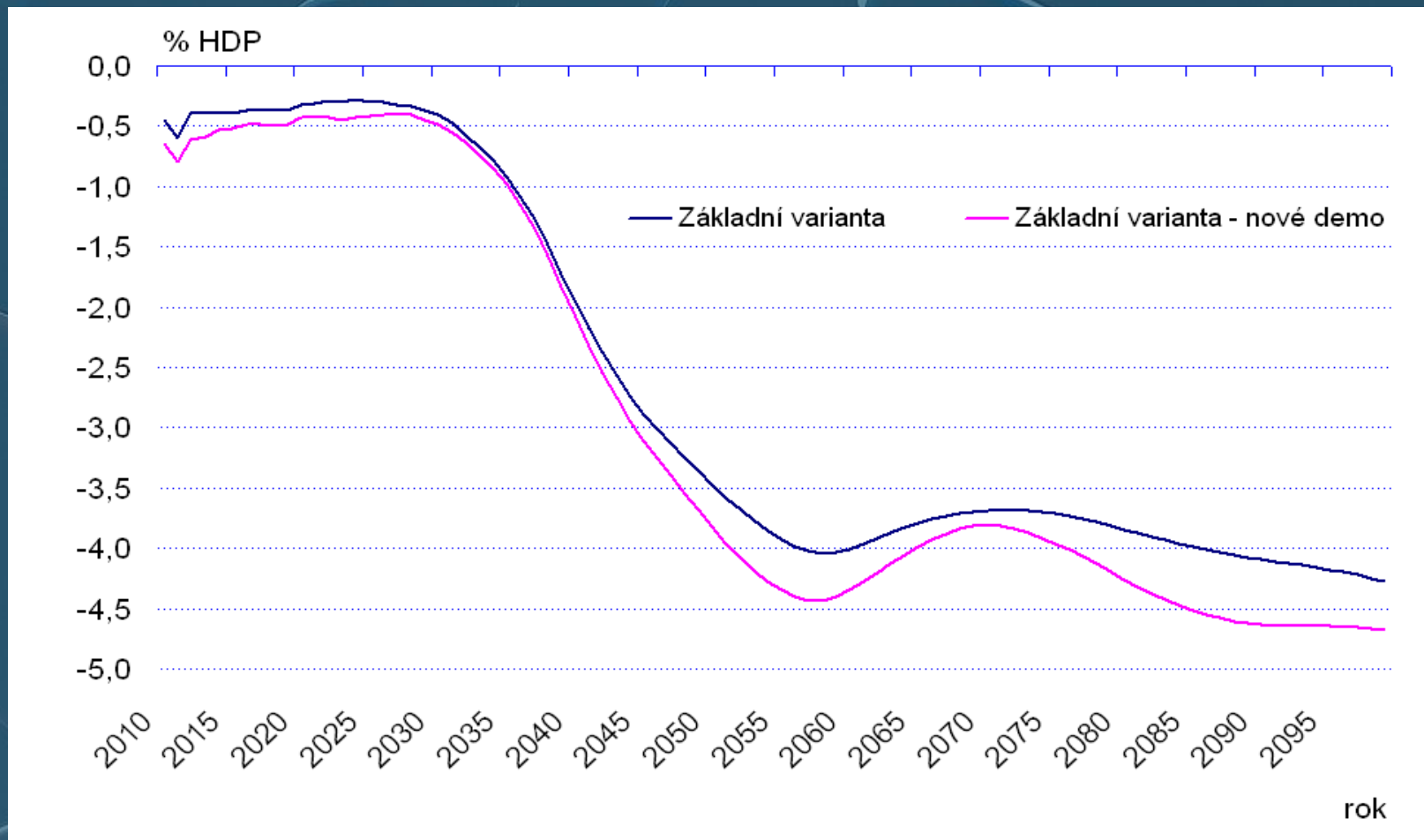
Source: Eurostat

Výdaje na starobní důchody

Nová demografická prognóza. Ministerstvo financí. [8. 4. 2010]. Dostupné z:
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vf_duchod_ref_pes.html

Saldo starobních důchodů

Nová demografická prognóza. Ministerstvo financí. [8. 4. 2010]. Dostupné z:
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vf_duchod_ref_pes.html

Hlavní problémy sociálního pojištění

- vysoká nivelizace důchodů, která nemotivuje k vyšší ekonomické aktivitě
- vysoká míra příjmové solidarity
- nedostatečná připravenost systému na stárnutí populace
- nárůst počtu předčasných starobních důchodů v předchozích letech a s tím související stagnace reálného odchodu do důchodu
- nepřiměřeně velký rozsah náhradních dob pojištění
- nedostatečný rozvoj nositele pojištění vlivem rozpočtového uspořádání a dlouhodobého poddimenzování finančních prostředků

Pramen: Penzijní připojištění – důchodové systémy. Finance.cz. [2. 11. 2009]. Dostupné z: http://www.finance.cz/home/penzijni_pripojisteni/duchodove_systemy/situace_v_cr/

Aktuální informace OECD k

<https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/oecd-zhodnotilo-cesky-duchodovy-system-39947>

Další doporučená literatura

- Roderick McInnes: Pensions: international comparisons
- Stanovisko Nejvyššího kontrolního úřadu k návrhu státního závěrečného účtu České republiky za rok 2019
- Pension systém: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/final_country_fiche_dk_1.pdf
- International Comparison of Public Expenditure on the Pension System: <https://unrr.cz/wp-content/uploads/2020/02/International-Comparison-of-Public-Expenditure-on-the-Pension-System.pdf>
- Pensions at a Glance 2017: https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/pension_glance-2017-5-en.pdf?expires=1616444911&id=id&accname=guest&checksum=F956A35CA43B2B964D7EF902A9E504E8
- Pensions Europe Pension Funds Statistics and Trends: <https://www.pensionseurope.eu/system/files/PensionsEurope%20Pension%20Funds%20Statistics%20and%20Trends%20-%20March%202020.pdf>

Děkuji za Vaši pozornost. 😊

